

A nemzeti és vallásos megújulás évtizede Cseh- és Morvaországban*

A közelmúltban félmillió cseh katolikus írta alá azt a petíciót, amely a kormánytól a hívők számára vallásszabadságot követel Csehszlovákiában. Ezenkívül kibontakozóban van Csehországban *A vallásos megújulás évtizede* elnevezésű mozgalom is, amely a nemzet vallási, szellemi, erkölcsi megújulását kívánja előmozdítani. Ennek a mozgalomnak a kommunista párt szemináriumain a „Tomášek érsek rafinált dupla öt éves terve” elnevezést adták, melynek célja, akárcsak a fehérhegyi csata utáni korban, Csehország rekatolizálása volna.

A vallásos megújulás évtizedének programját a közép- és a fiatal nemzedék hívei kezdeményezték, amely kezdeményezést aztán az egyház hivatalos képviselői is felkaroltak, s 1987. 11. 29-én kelt püspöki pásztorlevélben hirdettek ki. A pásztorlevél első aláírója František Tomášek püspök, ezt követi a többi megyéspüspök kézjegye. A hivatalos egyház egyöntetű támogatásának, s a mozgalom elemi erejének egyaránt betudható, hogy a csehszlovák állami szervek a cseh katolikusok eme kezdeményezését — a többitől eltérően — kezdettől fogva respektálják.

A nemzeti és vallásos megújulás évtizedének programja határozott keresztényi, katolikus vonásokat mutat, ugyanakkor azonban az *Évtized* nem csupán a katolikus egyház, hanem az egész cseh nemzet morális megújulásához is hozzá akar járulni. Az 1980-as évek Csehszlovákiájában megérett a helyzet, hogy a katolikus egyház tanításai visszhangra találjanak minden társadalmi rétegben, mivel évtizedünkben erősen csökkent az állami szervek antiklerikális és katolikus-ellenes propagandájának hatékonysága. Ennek egyik legfőbb oka, hogy az elmúlt mintegy negyven év alatt a cseh katolikus egyház olyan erkölcsi tökére tett szert, mint azelőtt soha a cseh történelem folyamán.

Mindezek ellenére a katolikus egyház Csehországban rendkívül nehéz helyzetben van. Morvaországtól eltérően Csehországban egész járások, területek elhanyagoltak, ha nem halottak a vallási élet szempontjából — ezek a területek missziós területeknek tekintendők. A vallásos megújulás egyik feltétele, hogy az egyház túllépjen azon a szemléleten, mely szerint maga-magáért van; a pásztorációnak ki kell terjednie a vallástól távol eső területekre és csoportokra is.

Az *Évtizedet* olyan lehetőségnek tekintik, amely egyesíthet minden vallással rokonszenvező és az egyház céljait támogató törekvést. Az evangélikus egyházzal való együttműködés tapasztalatai megmutatták, hogy az *Évtized* programjában (az egyes évek témáiban) az evangélikusok is megtalálták azt a közös keresztényi alapot, mely hirdetésével ők is csatlakozhatnak a mozgalomhoz, melynek programját úgy állították össze, hogy követhető legyen a protestáns egyházak számára is. Az *Évtized* jelentőségét hangsúlyozta Tomášek érsek a keresztény ökumenikus mozgalomban, s mint az ökumenikus nyitottság példája, Genfben is pozitív fogadtatásra talált.

* KOAN beszélgetése alapján (Orientace 32. sz.)

A katolikus egyház számára a mozgalom alkalmat nyújt egy hosszú távú pasztorációs terv kidolgozására és megvalósítására, melyben megfelelő szerep jutna az egyházon belüli mozgalmaknak (karizmatikusok, fokolare) is. Az *Évtized* közös célja egyesítheti mindeme irányzatokat anélkül, hogy fenyegetővé válna az uniformizálódás veszélye. Az egyesítésre és az egységre annál inkább szükség van a cseh egyházban, mivel a régóta betöltetlen püspöki székek miatt több egyházmegye éléről régóta hiányzik a megfelelő súlyú és tekintélyű egyházi személyiség, aki megszüntetné a széttöredezettséget, a kommunikáció és a folytonosság hiányát, és az ezekkel összefüggésben lévő provincializmus, maradiság vagy szektáság veszélyét.

Az *Évtized* programja tív évre terjed. Minden év advent első vasárnapjával kezdődik. Minden évnek saját arculata, saját témája van, amely a tízparancsolat egyikére, vagy a Szentírás valamely alapvető kinyilatkoztatására épül (így például az élet szolgálatának témája a *Ne ölj!*, az igazság és az igazságosság témája a *Ne tégy hamis tanúságot felebarátod ellen!* parancsolatra épül).

Minden évben, minden év programja kapcsán előtérbe kerül valamelyik nemzeti szent egyénisége, életműve is. A nemzeti szentek tisztelete Csehországban legalább olyan fontos, mint hazánkban. A cseh szentek mindegyike valamely más és más fontos társadalmi osztályt, foglalkozást, vagy családon belüli helyzetet, szerepet állít az év középpontjába. A cseh szentek többsége egyben kapcsolatban áll valamely egyházi renddel is (Ágnes a ferencesekkel, Zdislava a dominikánusokkal, Adalbert a benedek-rendiekkel), ily módon a megfelelő év egyben lehetőséget nyújt a rendek helyzetének elemzésére is, valamint arra, hogy segítse tudatosítani a szerzetesrendek nemzeti kultúrában betöltött szerepét, és egyben kijelölje jövőbeni feladataikat is. A szentek nagy része szoros kapcsolatban áll valamely püspökséggel vagy tájegységgel, így a rendezvények szervezésében nemcsak a rendek, hanem a püspökségek és a városok is váltani fogják egymást. Várhatóan ezáltal a missziós területeken is föllendül a hitélet, s új életre kelnek a már többé-kevésbé elfeledett zárandokhelyek is.

Az *Évtized* programja sikerének egyik feltétele, hogy az egyes témákhoz kapcsolódóan konkrét kezdeményezések induljanak el, amelyek erősítik a jó szándék hitéletét: ez az élet szolgálatának évében konkrét segítségnyújtást jelentene az öregeknek, a betegeknek és a rokkantaknak, a szentségi élet évében (1990) a pasztorációban tevékenykedő papoknak. A *pasztoráció irányelvei a Vallásos megújulás évtizedében* című püspöki körlevél azt tanácsolja a plébániák papságának, hogy szenteljenek az *Évtized* aktuális témájának egy hetet az évben, egy vasárnapot a hónapban és egy állandó napot a hét folyamán.

Az *Évtized* vallási és társadalmi témái tükröződnek a sajtóban (legyen az hivatalos vagy szamizdat formájában megjelenő lap) is. Az egyház és a hit iránti érdeklődés és a hivatalosan engedélyezett katolikus sajtó közötti szakadékot ma mintegy tizenöt rendszeres szamizdat folyóirat hidalja át, melyek többsége Prágában és Brnóban jelenik meg.

A tervek szerint az *Évtized* szellemisége egy új templom megépülésében fejeződik ki leginkább, melyet a fiatal hívők önerőből építenének, s Szent Adalbertnek szentelnének.

Az *Évtized* tulajdonképpen fölkészülési időnek tekinthető Szent Adalbert halálának millenniumára (1997. 4. 23.), valamint a harmadik évezredbe való belépésre. Szent Adalbert olyan európai formátumú szent, akit Tomášek érsek Közép-Európa vallási egysége szimbólumának nevezett, aki a csehekkel összeköti a lengyelekkel, a magyarokkal, a németekkel, de a franciákkal és az olaszokkal is. Szent Adalbert tragikus sorsú szent volt, akit nemzete nem fogadott el és nem értett meg, s ebben a vonatkozásban számos nemzeti tragédia előképe is tekinthető, amikor a cseh nemzeti-társadalmi törekvések szembe kerültek a vallási-egyházi irányzattal. Szent Adalbert sorsa ily módon intő példa mind az egyház, mind a cseh nép számára.

Vasék összeállítása